

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

VI. Letnik.

V Ljubljani 15. oktobra 1905.

Št. 10.

Štajerska deželna učiteljska konferenca.

Dné 10. in 11. avgusta t. l. je zborovala v Gradcu sedma štajerska deželna učiteljska konferenca, kateri je predsedoval deželni šolski nadzornik g. P. Končnik. V naslednjem hočemo podati kratek pregled obravnave in predlogov.

Dné 9. avgusta so se zbrali delegati na razgovor, ki ga je uradno otvoril in vodil g. nadzornik Končnik. Spominjal se je umirovljenega deželnega nadzornika g. V. Linharta ter izvolil za svojega namestnika c. kr. okr. šol. nadzornika g. dr. R. Frettenstella. Zapisnikarjem sta bila izvoljena gg. Fran Holler in Avgust Straus. Ko je bil sprejet predlog, da se pomnoži število članov stalnega odbora, so bili izvoljeni predlagani člani: A. Schweinzger, A. Horvatek, A. Lux, H. Scherer, A. Gaischek, Fr. Monschein, A. Bischofberger, F. Schreithofer, A. Frankl, A. pl. Calisto, K. Gassarek, A. Gradišnik, V. Strmšek, A. Požegar in E. Slanc; za namestnike pa: H. Pichler, J. Trebenschek, P. Stern, A. Mayer, O. Pražak in Fr. Kocbek.

Dné 10. in 11. avgusta je bilo poleg sej stalnega odbora in sej sekcij čvetero glavnih zborovanj, pri katerih so se preresetavala razna vprašanja, tičoča se štajerskega ljudskega šolstva.

Prvo glavno zborovanje otvori g. predsednik s pozdravom na vse navzoče, želeč, da bi se vsa posvetovanja vršila edinole v prid šolstva. Končno pozivlja vse navzoče, da zakličejo presvetlemu cesarju „Hoch!“ Nato se je izvolil odbor treh delegatov, ki sporočé to dinastično

manifestacijo c. kr. namestništvu, nakar se pošlje tudi pozdrav skupščine ministru za uk in bogočastje.

Predsednik poda nato nekaj statističnih podatkov o štajerskem šolstvu, iz katerih navajamo, da je število šoloobiskujočih otrok od zadnje deželne učiteljske konference od 184.913 narastlo na 193.332, da se je število ljudskih šol pomnožilo za 33, da se je zgradilo 125 novih šolskih poslopij in 60 pa prezidalo. Za l. 1906 znaša šolski proračun 5,456.000 K.

Gg. M o n s c h e i n in H o r v a t e k sta razvijala nato svoje misli glede sklicanja stalnega odbora; g. G a s s a r e k je trdil, da ima le skupna seja delegatov odobriti opravilnik in zato VII. dež. učit. konferenca protestira proti razpoloženemu opravilniku ter ga smatra kot nepostavno napravljenega.

G. Karol H o l z m a n n, učitelj v Gradcu, je potem zelo obširno govoril o bistvu fonetike. S tem je bilo končano prvo glavno zborovanje.

Drugo glavno zborovanje je bilo isti dan ob 3. uri popoldne. Predsednik naznani, da se je v stalnem odboru stavil predlog, naj se v opravilniku dostavi: „Skupščina se zaradi posvetovanja predlogov deli v sekcije.“ Sprejeto. Nato se delegati vpisujejo v posamezne sekcije.

Debate o predavanju g. H o l z m a n n a se udeležé gg. T r e b e n s c h e g, T r u n k, G a s s a r e k in predavatelj.

G. profesor V e s e l y iz Gradca je nato predaval o r e f o r m a h r i s a r s k e g a p o u k a. Nova metoda opazuje v obdajajoči nas naravi izvir vse lepote, pravi govornik, ter v svoji zanimivi razpravi govori o smotru nove in stare metode ter o različnem risanju. Koncem svojega obširnega poročila pa izrazi željo, da bi se v ljudsko šolo uvedle sledeče vaje: Risanje iz spomina, risanje po ploskih modelih, ornamentiranje, risanje po prostorninskih modelih. V šolah, kjer oprava to dopušča, naj se vadi risanje iz proste roke. Šolam, kjer učiteljski zbor sklene, uvesti moderni risarki pouk, izda šolska oblast za to potrebno dovoljenje le pod tem pogojem, da se ji predloži podrobno izdelan učni načrt. Za učitelje pa naj se v posameznih delih dežele ustanové nadaljevalni tečajji, da se jim ponudi prilika prisvojiti si novo metodo. — G. predsednik zahvali g. predavatelja na poučnih izvajanjih ter pozivlja delegate, da si ogledajo tudi razstavo risarskih del v učiteljišču.

Po končanem zborovanju sta zborovali s e k c i j i in sicer prva „Vzgoja in pouk“ pod predsedstvom g. G a s s a r e k a, ki je pretresoval 22 predlogov, druga „Uprava in stanovska vprašanja“ pa pod predsedstvom g. H o r v a t e k a, ki je razpravljala o 54 predlogih.

Pri tretjem glavnem zborovanju, ki se je vršilo dné 11. avgusta dopoldne, se otvori debata o govoru g. profesorja Veselyja. Delegat g. pl. C a l i s t o priznava, da so nazori g. poročevalca velike važnosti, biča pa ono neodkritosrčnost, ki se hoče utihotapiti v moderni pouk risanja. Graja posebno sedanji način razstav risb, ker se s tem, da se razstavijo le najboljša dela, obiskovalci varajo. Razstaviti bi se morala tudi najslabša dela. Končno stavi predlog: „VII. štaj. deželna učiteljska

konferenca prosi visoki štajerski dež. šol. svet za uvedbo modernega pouka v risanju, 1. da se odstranijo vse ovire za uvedbo nove risarske metode, ki so: neenaka izobrazba učiteljstva z ozirom na novo risanje, preveliko število učencev v razredih, pomanjkanje primernih soban za risanje in modelovanje in nedostatek potrebnih učil; 2. da se določi učni načrt, obsegajoč le one zahteve, ki jim lahko ustrezajo vsi učitelji in večina učencev na podlagi one učbe, ki jo je sestavila tretja sekcija graškega učiteljskega društva. Za izobrazbo učiteljev v risanju naj se uvedejo posebni tečaji. Razprava g. profesorja Veselyja naj se natisne.“

G. nadzornik dr. Frettensattel, ki je ob tem času zaradi odsotnosti g. Končnika predsedoval, izjavi, da deželni šolski svet še ne namerava sedaj izdati stalnega učnega načrta; temveč, da je imelo to predavanje le namen, vzbuditi v učiteljstvu zanimanje za ta predmet, da se po možnosti samo izobrazuje ter se tako pripravi temelj, na katerem bo možno dalje delovati.

Predlog pl. Calisto je bil soglasno sprejet.

Nato je predaval delegat g. Srečko Supper iz Irdninga o biološki metodi prirodopisnega pouka. Za svoja zanimiva izvajanja je žel splošno pohvalo; tudi g. Končnik mu je izrekel na izbornem predavanju svojo zahvalo. Obdelal je vsestransko novo biološko metoda ter isto v drugem delu svojega poročila pojasnjeval z biološkimi opazkami o nekaterih živalih in rastlinah.

Delegat Bischofberger le graja, da se čitanke premalo ozirajo na biološki pouk, in da o odseku, ki je bil pri V. dež. učit. konferenci izvoljen, da sestavi nove čitanke, ni duha ne sluha. Wernbacher pa zahteva, naj dobre slike spremljajo ves pouk. Tudi ravnatelj Fellner povdarja, da se morajo suhoparni opisi v prirodopisnem pouku opustiti, a na njih mesto mora stopiti življenje. Ko je še Monschein opozoril zborovalce na „avstrijski laboratorij za biologijo in projekcijo“, je g. poročevalec Supper stavil sledeča predloga:

1. V ljudskih in meščanskih šolah naj stopi, kolikor se ni še zdaj zgodilo, namesto opisovalnega prirodopisnega pouka po bioloških načelih zasnovan pouk. Pri tem se je izogibati enostranskemu povdarjanju biologije; temveč sistematika, morfologija in biologija se imajo smatrati kot ednota.

2. Pri bodoči preosnovi učnih načrtov naj se na omenjeno zahtevo ozira. V čitanke naj se sprejmejo primerna berila. Oba predloga sta bila soglasno sprejeta.

Predsednik g. Končnik je prečital zahvalo cesarjevo, naučnega ministra Hartla in ces. namestnika Claryja.

Sedaj so prišli na vrsto predlogi prve sekcije. V sekciji določeni poročevalci so stavili sledeče predloge:

G. ravnatelj Trunk predlaga, da se sedanji učni načrti ljudskih šol v marsikaterem oziru izboljšajo. Deželni šolski svet se naprosi, da se učni načrti temeljito predelajo. Vzroki za to so: Sedanji učni načrti obsegajo preveč snovi in se premalo ozirajo na šole nižjih kategorij. V mnogih točkah imajo obžalovanja vredne prezgodnosti, zlasti v slovničnem in računskem

pouku. Na mesto principa snovi mora stopiti princip moči. Govornik priporoča normalni učni načrt. Predlog in izvajanja so bila soglasno sprejeta.

Horvatek predlaga omejitev domačega težkega dela šolskih otrok; Gassarek ustanovitev rešilnic za zanemarjene otroke; Lux razširjenje učiteljskih ter ustanovitev novega učiteljskega. Sprejeto. Horvatek predlaga, naj konferenca izjavi, da so domače naloge pedagoško in higijeniško zlo, ter se morajo odpraviti. Trunk in Gassarek pa sta le za delno omejitev, kakor je tudi sekcija sklenila. Glasovanje je odločilo le za omejitev domačih nalog. Gassarek priporoča ureditev počitnic, olajšavo za šolsko obiskovanje od 1. junija do 1. oktobra in odstranjenje pogojnih vročinskih počitnic. Stand predlaga znižanje števila učencev v razredih. V nerazdeljenem razredu ne sme biti več kot 80 in v razdeljenem ne več kot 100 učencev. Sprejeto. Tomplak predlaga, naj se pouk v telovadbi preloži na poletni čas in se za takrat zato ure pomnožijo; Schreithofer, naj se za šolska naznanila uvedejo knjižice; ista naj se izdajajo le dvakrat na leto in redi naj se pišejo s številkami; Fellner, da se uvedejo enotne oblike črk. Vse sprejeto.

Gassarek je zahvalil vse poročevalce, zlasti ravnatelja g. Trunka, ki je s svojim bogatim strokovnim znanjem delo zelo olajšal.

Pri četrtem glavnem zborovanju se je vršila volitev po listkih v disciplinarni senat. Izvoljeni so bili gg. Otter, Kawann in Kasper.

Potem pa je delegat g. Avg. Požegar, nadučitelj v Stranski vasi, govoril o vzgoji mladine k spoštovanju avtoritete. Njegov govor je bil izboren, toda predolg, zato ga ni mogel dokončati, ker so delegati zahtevali konec. Končno je podal sledeče stavke: 1. Nравstveni interesi človeške družbe so odvisni od harmoničnega reda v družini in občini in državi. 2. Imenovani harmonični red sloni na čutu občnega spoštovanja ljudi in v spoštovanju posebne avtoritete posameznega človeka. 3. Spoštovanje avtoritete morejo razumoma imeti le нравstvene in нравstveno opravičene moči. 4. Strah pred drugimi, izvirajoč iz bojzani njegove fizične premoči, je samo slepa vdanost in nima nobene нравstvene vrednosti. 5. V dosego trajne нравstvene avtoritete morejo služiti samo нравstvena sredstva vzgoje. 6. Nравstvena sredstva spoznanja sta razum in srce kot spoznavalna vira višje razumnosti, čednosti, modrosti in blagožitnosti. 7. Šolska oblastva naj povzročijo in podpirajo izdajo spisov o vzgoji mladine za narod. 8. Takí vzgojni spisi naj predstavljajo praktično, logično, prepričevalno in srce pridobljivo občevanje z otroki. 9. Avtoriteta, ugled učitelja sta v нравstveni smeri odvisna od občne preizobrazbe njegovega duha. 10. Spoznavaje in cené velik obseg vzgojnega dela in njegovega pomena, naj skrbi država za to, da si učiteljstvo z ozirom na večji нравstveni vpliv na mlade in stare ljudi pridobi temeljiteje spoznanje vzgójstva in njegovih pomožnih znanosti. 11. Država skrbi za to, da postaneta tisk

in knjigotrštvo kot javni vzgojni faktorji npravstveno prosti. Cenzura naj bi preizkušala vse tiskarske izdelke v smislu javnega vzgojnega interesa.

H o r v a t e k pravi, da soglaša z vsemi stavki, izvzemši zadnjega, kajti ni umestno, da bi se zavzemali za strožjo cenzuro.

Poročevalčevi stavki so bili razen zadnjega vsi sprejeti.

Nato se je razpravljalo o p r e d l o g i h druge sekcije.

H o r v a t e k predlaga, naj država v izdatni meri prispeva k stroškom za ljudske in meščanske šole; naj bodo plače učiteljev enake onim državnih uradnikov zadnjih treh činovnih razredov; naj se § 56. zakona za umirovljenje učiteljstva izpremeni in naj se pri oddajanju razpisanih služb pri enakih razmerah upošteva starost prosilčeva. Sprejeto. M o n s c h e i n predlaga preosnovo zakona o šolskem nadzorstvu. Primerne dodatke so stavili tudi H a i s c h e g, G a s s a r e k in E n g e l h a r d. Sprejeto. R o b i č predlaga izpremembo normala o nadomestovanju. S a t l e r dostavlja, da se oženjeni učitelji sploh ne smejo eksponirati. Predlog ni bil sprejet. T o p l a k predlaga, naj se renumeracije suplentom popolnoma izplačujejo, ne da bi se za posamezne dneve v mesecu odtegovalo. Sprejeto. V a u h n i k predlaga, naj se učiteljem, ki poučujejo nad 80 učencev v enem razredu, dovoli posebna renumeracija. Sprejeto. L i c h t e n w a l l n e r predlaga, naj se za vse šole nastavijo učiteljice ženskih ročnih del. Sprejeto. G a i s c h e g priporoča dež. šol. svetu, naj pospešuje izobrazbo meščanskih učiteljev. Sprejeto. H o r v a t e k stavi predlog glede brezplačne oddaje učil učencem. G a s s a r e k pa pravi, naj dež. šol. svet to krajnim šolskim svetom le priporoča. Sprejet je bil predlog g. Gassareka. L i c h t e n w a l l n e r zahteva znižanje cen knjigam, ki jih izdaja c. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju. S l a n c predlaga, naj dež. šol. svet izda za obravnavo šolskih zamud posebne normale. Sprejeto. H o r v a t e k predlaga, naj se prihodnja deželna učiteljska konferenca skliče že čez pet let, ker se je letošnja za eno leto zakasnila. M o n s c h e i n predlaga, naj se stalni konferenčni odbor skliče pravočasno pred prihodnjo dež. konferenco in naj se novi opravilnik sestavi po vzorcu deželne učiteljske konference na Zgornjem Avstrijskem. Sprejeto.

Deželni šolski nadzornik g. P. K o n č n i k se nato zahvali svojemu namestniku, vsem poročevalcem, zapisnikarjem, rediteljem, okr. šol. nadzornikom ter vsem delegatom z željo, naj skupščina obrodi dober sad. Sklepa z besedami: „Mislim, da so mladi Štajerci v dobrih rokah.“ N.

Ženska ročna dela na naših ljudskih šolah.*)

„To bode pa že poglavje za naše učiteljice in za soproge šolskih voditeljev, ki se mučijo s poukom v ženskih ročnih delih“ — tako poreče večina bravcev „Slov. Učitelja“. In vendar bi bilo želeti, naj bi ga prečitali

*) Z ozirom na reformo našega učnega reda, ki se je v naučnem ministrstvu že izdelala in v katerem ima pri učenkah pouk v gospodinjstvu imeti večji vpliv, pričujemo to aktualno razpravo. Op. ured.

tudi gospodje, pred vsem oni, kateri stojé na čelu šolam, torej šolski voditelji. Zakaj neki to? Ker učiteljice ženskih ročnih del ne morejo same ugodno rešiti vprašanja o tem predmetu, vprašanja, ki je zelo važno, a se le preveč odriva in prezira.

Ali se dovolj gojé ženska ročna dela na naših ljudskih šolah? Kje tičé glavne hibe in kako jim odpomoči?

Kdor pozna razmere, odgovoriti mora na prvo vprašanje, da se ženska ročna dela v obče na naših šolah premalo gojé. Pravim s poudarkom „na naših“, kajti istina je, da storé na nemških šolah več za ta predmet. Vprašala sem nekoč priprosto deklico: „Kam pa zahajaš v šolo?“ (V lepem trgu je bila slovenska večrazrednica in dvorazredna šulvereinska šola.) „V nemško hodim, tam se učimo toliko lepih ročnih del“, mi odgovori dekle.

„Kaj pa je priprostim kmečkim deklicam treba znanja ročnih del, to jih le spači, stori nečimerne in bogsigavedi, kaj vse!“ glasil se je nekoč odgovor na opomin, naj bi se ročna dela bolj upoštevala v učnem črtežu. Vobče se mora torej trditi, da se ta predmet večinoma smatra postranskim, prava pastorka je naše šole. Odreka se mu veliki vzgojni in praktični pomen, ki ga ima. In vendar si upam trditi, da je družinska sreča velikokrat odvisna od znanja potrebnih ročnih del. Kako, naj pojasnijo nekateri vzgledi.

K neki plemeniti gospej se je prišlo predstaviti mlado dekle, da bi jo vzela v službo. Marsikaj se je dekle naučilo in vse kaže, da je gospej všeč; že jo hoče sprejeti v službo. Kar se ji hipoma zmrači čelo in reče: „Premislila sem si, ne morem vas sprejeti.“ — Drugi dan dekle izve, da je gospa opazila navidezno malenkost — manjkalo ji je enega gumba na oblačilu. Bistroumna gospa je spoznala na tej malenkosti svojstva dekletova. Ta malenkost ji je ovadila, da mora biti dekle površno, malomarno, nezanesljivo. En sam gumb je spravil dekle ob lepo službo.

Stara grajščakinja je imela navado, dražiti mlade gospode rekoč: „Ne vzemite si gospice za ženo, pri kateri opazite razparano rokavico. Da, če ji primanjkuje le rokavična gumbica, nikar je ne jemljite. Ne boste srečni ž njo. Raztrgana rokavica, odtrgan gumb in madež na obleki značijo vrednost dekletovo, so svarilna znamenja mladim snubačem.“

In ko opazujemo družinske razmere tuintam, spoznati moramo, da je imela prav ona hudomušna starka.

Še en primer. K meni pride oče opravičevat zamudo učenke. Kmet je, občinski predstojnik povrh, a kako žalostna prikazen. Ovratnik raztrgan, komolec preglodan in ko mu rečem s prijazno besedo: „Oče, ali Vam je znano, hčerkica ima mrčes na glavi? Vem, da ste še doma dve odrasli hčerki. Naročite jima, naj se potrudita za sestrico!“ — „Oh“, mi odgovori ves potrft, „sram me je, da je tako pri naši hiši, pa naše ženske ne marajo ne za red, ne za snago, naj še toliko govorim.“

Še malo ilustracijo. Mati neke učenke pride k meni; povem ji to in ono gledé vzgoje otrokove. Dobra žena se izgovarja, češ, mož je vsega kriv; pri naši hiši je taka nevolja, mož je najraje v gostilni itd. — Kje pa

tiči prav za prav krivda? Drugi dan pogledam, ne da bi opazil otrok, kakšen kruh mu je dala s seboj za južino. Da je črn, to nič ne dé, a kako je pripravljen, kako spečen?! Kakršen kruh, takšna tudi miza. Ubogi mož, si mislim sama pri sebi!

„Veš kaj, otrok moj“, dejal mi je častitljiv starček, ko sem bila petnajstletna deklica, „ljubezni pot gre skozi želodec“. In na svoje osuplo vprašanje dobim pojasnila tako-le: „Najsi ima mož še tako ljubo ženo, in naj jo ima še tako rad, ohladila se mu bode ljubezen le prekmalu, ako dobi dan na dan pokažen obed na mizo. On postane zlovoljen, redkobeseden in gre slednjič raje k „Črnem orlu“ ali „K zlatem jelenu“.

Prežalostna je resnica, da se le pogosto nahajajo gospodinje, ki niti ne znajo speči dobrega domačega kruha, ne pripraviti priprostega, okusnega obeda, niti pojma nimajo o redu; da, še celo mize ne znajo prigrinjati za obed.

Ali ne segam morda tu predaleč črez meje svoje naloge? Govoriti mi je vendar le o ženskih ročnih delih. Mislim, da ne. Saj je pouk v ženskih ročnih delih tudi v zvezi s poukom v domačem gospodinjstvu. §. 79. ukaza z dne 20. avg. 1870. leta glasi se tako-le:

Zu den notwendigen Unterrichtsgegenständen für Mädchen an den allgemeinen Volksschulen gehören auch die weiblichen Handarbeiten und die Haushaltungskunde.

§. 79. nadalje: Der Unterricht in der Haushaltungskunde hat zu umfassen:

a) Belehrungen über die Arbeitsstoffe nach ihrem Ursprunge, ihrer Beschaffenheit, Bereitung und nach ihrem Preise;

b) Belehrungen über die wichtigsten Nahrungsstoffe, ihren Ankauf und ihre Verwendung;

c) Belehrungen über die Handarbeit nach ihren verschiedenen Arten und ihrer mannigfaltigen Verwendung;

d) Die Bekanntmachung mit den Werkzeugen und Gerätschaften, deren man in der Haushaltung bedarf;

e) Belehrungen über die Wohnung des Menschen und über Krankenpflege.

Der Lehrstoff der Haushaltungskunde ist auf die oberen Stufen zu verteilen.

Iz vsega tega je razvidno, da obsega torej pouk v ženskem ročnem delu tudi pouk v domačem gospodinjstvu. Čeprav je odmerjeno temu predmetu primeroma skromno število ur, vendar se lahko stori mnogo, poda našim deklicam vsaj temelj, podlaga onemu, česar potrebujejo v svojem prihodnjem poklicu.

Kakšen pa je prihodnji poklic naših učenk? Z večine postanejo gospodinje, velik del se pa poda v službo. Česa pa jim je treba za življenje v teh poklicih? — Treba jim je gospodinjskih vrlin kakor jih nam našteva izvrstna knjiga: „Vrta gospodinja.“ (Spisala M. Luitgarda Rihar.) In te vrline so: Rodoljubnost, delavnost, varčnost, snažnost, potrpežljivost, pohlevnost in krotkost, naprednost, pobožnost in železna vstrajnost. Vseh teh lepih

lastnosti naj se navadi deklica že z mladih nog. Kje je to bolj mogoče nego pri ročnem delu? Pač lep sad, vreden izrednega truda. In to mi je naglašati. Pouk v ženskih ročnih delih povzroča obilo truda. Mnogo je namreč razširjeno mnenje, da je ura ženskega ročnega dela nekaka ura zabave, ura počitka za učiteljice. Ljudstvo samo misli tuintam, da je pouk v ženskih ročnih delih kakova privatna zabava učiteljic, ker ga prej niso imeli, dokler ni bilo učiteljic v njihovem kraju. — Pa o tem pozneje. — Trud bi bil sladek, ko bi le bil tudi uspešen. A ozrmo se po naših šolah; le kratek pogled nam kaže prežalostno resnico, da je ta predmet z večine prav zanemarjen. Mnogo šol je še, kjer se sploh ne poučuje v ročnih delih; saj to bi bila hiperkulturna zahteva za kmečke deklice, potrata denarja in zatega časa; to je le kaprica učiteljic, predmet kviri otrokom oči in zdravje itd. Kot pastorka ta predmet ni priljubljen, le premnogokrat ne, niti pri starših, ne pri gospodih učiteljih, ne pri krajnem šolskem svetu, ki ga smatra kot pravi nebodigatreba. Vsled tega je tudi za učiteljice le premnogokrat vir obilih sitnosti prava muka in težava.

Ali bi se dalo temu pomoči? Upam, da. Prvi pomoček nam daje današnja razprava s tem, da se tudi o tem predmetu govori obširneje, razkrivajo rane, označijo nedostatki in nasvetuje poizkus, kako bi se storilo lahko več za pouk v ženskih ročnih delih. Glavna hiba ali pomanjkljivost tiči torej v dejstvu, da se predmet sploh premalo upošteva, vzgojna važnost le malo pozna, in skoraj nič ne ceni. Vsled tega ne marajo starši kupovati potrebnega materiala za ženska ročna dela, krajni šolski sveti odrekajo z večine svojo podporo, ne namešča se potrebno število učnih moči za ta predmet. Tolike ovire pa tudi onemogočijo splošne uspehe. To zopet vpliva, da predmet ni priljubljen.

V šolskem ptujskem okraju so bile razposlane vprašalne pôle tičoče se pouka o ženskih ročnih delih. Odgovori so nam ilustracija onega, kar se z večjimi ali manjšimi variacijami nahaja tudi po drugih šolskih okrajih.

Ugoden je sicer prvi odgovor, ki se glasi: V ženskih ročnih delih se poučuje na vseh 26 tih šolah; začenja se povsod z 2. šolskim letom in oskrbuje ga 23 literarnih in 9 učiteljic ženskih ročnih del. Vdeležujejo se ga vse učenke brez izjeme.

A koliko časa nahajamo te razmere?

Poučuje se le v 2 slučajih vže tekom 25 let; v 7 slučajih nad 20 let; v 1 slučaju pod 20 let; v 4 slučajih pod 15 let; v 7 pod 10 let; v vseh drugih manj nego 5 let; v enem slučaju pa še le 2 leti.

Ako to premotrimo, vidimo, da v 12 slučajih nahajamo kraje, kjer večje število gospodinj ne zna niti šivati, niti krpati, niti plesti in še marsikaj družega ne.

Dalje nam povedó poročila na vprašalne pôle sledeče:

Ljudstvo je predmetu naklonjeno v 8 slučajih; vneto zanj le v 2 slučajih; nasprotno v 6 slučajih; pasivno v 3 slučajih; popolno nasprotno še v 3 slučajih.

Krajni šolski svet podpira predmet le na 12 šolah in sicer tako-le. Na treh (od 26 šol) kupuje vso tvarino učenkam, na 9 pa dovoljuje podpore 8—20 K na leto za revne učenke. Le na eni šoli dobivajo učenke izredne, znatne podpore po šolskem podpornem društvu. To društvo kupuje mnogo tvarine za ročna dela. Zdaj pa nahajamo 14 šol, ki imajo kakor vse druge mnogo učenk revnih staršev. O vseh teh šolah se sme trditi, da na njih krajni šolski svet zavira pouk v ženskih ročnih delih, ker odreka vsako podporo za ta predmet. In pritrđile mi bodo vse učiteljice, ki oskrbujejo ta pouk, ako trdim: Reden in uspešen pouk v ženskih ročnih delih je sploh nemogoč na naših ljudskih šolah, dokler se ne odkaže vsaj skromna redna podpora za nakup materiala revnim deklicam.

Zanimiv je odgovor na vprašanje: „Za katero delo se zanimajo deklice najbolj, za katero pa starši, oziroma ljudstvo?“

Učenke kažejo največ veselja za znamvanje, kvačkanje čipek in vstavkov, šivanje in kvačkanje avbic, šivanje in kvačkanje majhnih jopic za otročiče, potem izšivanje z okrasnimi vbodi. Ljudstvo pa hvali najbolj šivanje, deloma tudi pletenje nogavic, rokavic in zapestnic, pa tudi kvačkanje stvari za otroke.

Na vprašanje, katera dela smatrajo učiteljice kot najpotrebnejša, bili so odgovori skladni, malone soglasni. Vazne so vse predpisane stroke razven zanjkanja in vezenja.

M. Štupca.

Razstava učil.

Razstava učil, ki jo je priredilo ljubljansko učiteljstvo povodom IV. deželne učiteljske konference, je bila tako obširna in tako poučna, da zasluži splošno priznanje. Dvajset sob na šentjakobski dekliški šoli in deloma tudi na II. mestni deški šoli je bilo polnih raznih predmetov, ki so bili tako vzorno razvrščeni, da si boljše razporedbe skoro misliti ne moremo. Vsak, ki je obiskal to razstavo, in teh je bilo ogromno število, se je o njej pohvalno izrazil; zlasti pa je bila za nas učitelje tako zanimiva in poučna, da obžalujemo tiste, ki je niso obiskali. Tukaj smo učitelji videli, kakšna učila bi morale imeti naše šole, da bi bil naš pouk res nazoren in zanimiv; videli smo pa tudi, da učitelj marsikatero učilo lahko sam naredi, ako ima le nekoliko dobre volje.

Učila so bila razvrščena po učnih predmetih in po posameznih razredih. Tudi v sledečem se bomo držali te razporedbe. Gotovo je, da natančnega opisa ne moremo podati, ker nam prostor v našem listu tega ne dovoljuje; zadovoljiti se moramo le z nekaterimi črticami.

Prvi predmet ljudske šole je **nazorni nauk**. O njega veliki važnosti za ves nadaljnji pouk je današnje učiteljstvo docela prepričano. Toda na mnogih šolah še zaman iščeš potrebnih učil za ta predmet. Ta razstava pa nam je pokazala, da najpotrebnejših učil za nazorni nauk v I. in II. razredu (oziroma v I. in II. šol. letu) pač ni težko dobiti, zlasti če se uravna pouk

o tem predmetu po A. Maierjevih „Učnih slikah iz nazornega nauka za I. in II. razred.“ Tudi razstavljeni učila so se naslanjala na nje. Za I. razred smo videli učila za sledečo učno snov: naš cesar, mačka, zajec, voda, vrana, železo, belin, nevihta; za II. razred pa za učno snov: buča, kalenje, jesen, ura, zima, zlato, svinec, pomlad, konj, poletje.

Nekaj zgledov! Za učno snov „Naš cesar“ so bila razstavljeni sledeča učila: Angeli-Hechtova slika našega cesarja, cesarjeva fotografska slika, cesarska krona in žezlo (skica na kartonu), Dunaj (slika), naš cesar ob potresu v Ljubljani (fotografska slika), kolajna, cesarski orel, kronski petak. — Za učno sliko „Zajec“: podmašen zajec, Hölzlova slika „Jesen“, preparat zajčje glave, drevesna skorja, petršilj, zelje, repa, trava, detelja, muf in čepica iz zajčje kože, dleto. — Za učno snov „Buča“: bučevina s cvetom; cvet, ki je na njem razvit plod; buča, ki ji je odpadel cvet; buča, ki se je cvet le malo drži; buča z muho; jabolko; bučevina z zelenimi in rumenimi bučami; prerezana buča; pečke; iztrebljena buča; mokre in suhe pečke; jedrca, sinica, veverica. — Za učno sliko „Svinca“: kos svinca, svinčene kroglice, prazna patrona, svinčena zrna, vodovodne cevi. — Za učno snov „Voda“: kozarec čiste vode, kozarec mleka, kozarec črnila, razredčen ocet, kos ledu, pelin, lesena paličica, kos stekla, posoda s špiritom. — Za učno sliko „Poletje“: kresnice, Hölzlova slika „Poletje“, žitna semena: pšenica, rž, ječmen, proso, ajda, koruza; srp, cepec, kosa, grablje, seno, slika „Nevihta“.

Naj zadostuje. Ti zgledi nam dovolj jasno kažejo, kako skrbno so zbrali prireditelji tega oddelka (gg. L. Armič, M. Grošelj, A. Kilar, s. Modesta Pirc, Fr. Prosenc, M. Regali, I. Trtnik) vse, karkoli je potreba za dobro ponzorovanje na najnižji stopnji ljudske šole. Navedeni zgledi pa tudi docela spodbijejo neutemeljen izgovor, da šola nima potrebnih učil in da se vsled tega ne more gojiti nazorni nauk tako, kakor bi bilo treba. Veliko večino teh učil si vsak učitelj tudi v zadnji gorski vasi lahko brezplačno nabavi, ne da bi trebalo za to nadlegovati skope krajne šolske svete.

Pa bi kdo mislil: za tako navadno stvar, kakor je n. pr. voda, pač ni treba toliko učil, kakor jih je bilo tu razstavljenih, saj vendar vodo vsak otrok dobro pozna. Toda temu ni tako; otrokom se mora vse pokazati kajti otrokom ni nič samoobsebi umevnega. In če hočeš nazorno razviti formulirane stavke: „Voda je kapljiva tekočina. Čista voda je prozorna kot steklo. Čista voda nima barve, ne okusa, ne duha. Pozimi voda zmrzne. Zmrzla voda je led“ moraš na vsak način imeti vsa zgoraj navedena učila. Ako tega nimaš, pripoveduješ otrokom nekaj, česar ne vidijo, in ti morajo le slepo verjeti.

Za nazorni nauk pa je razstavila tudi dobro znana tvrdka A. Pichlerja vdove in sina na Dunaju mnogo jako lepih učil, zlasti slik. Omenjam le Meinholdove „Nove nazorne stenske slike.“ Velikost 65 × 90 cm. Na usnjastem papirju à K 2:20. Tudi Pfeifferjeve „Slike k Hey-Spekterjevim basnim“ in mnoge druge so vsakemu ugajale. Za mestne šole so jako priporočljivi modeli kmetijskega orodja i. dr.

V sosednji sobi so bila razstavljeni učila za računstvo in geometrijsko oblikoslovje. Vsak razred, od I. do VIII., je imel svoja učila. Navesti hočem le ona za prvih pet razredov, ker ta potrebuje vsaka šola, ako hoče v računstvu svoje učence toliko izuriti, kolikor potrebujejo v poznejšem življenju. To skupino so razvrstili razstavljalci (gg. K. Golf, A. Likozar, B. Valenta) tako-le: I. razred: Rusko računalo (30 kocek, 10 belih in 20 črnih), 10 enako dolgih in debelih šibic, šibičnjak, slike števil in številik na tablicah iz lepenke, kozarec, skledica, lonček, lešniki, vinar, bron, zvon, desetica, nikelj, cesarjeva fotografska slika, slika dvoglavega orla; meter (lesen, platnen in papirnat, vsi razdeljeni na dm); traki različne dolžine in barve; šibice, dolge 1 dm do 5 dm ; 2 papirnata metrska traka; 2 m dolga palica, razdeljena na dm ; liter, dl za suho blago in tekočine; literska in dvoliterska steklenica; kilogram, tehtnica, različni predmeti za tehtanje. II. razred: Rusko računalo, stotna razpredelnica, m , dm , cm ; 2 papirnata metrska traka; 2 m dolga palica, razdeljena na dm in cm ; hektoliter, l , dl , cl za suho blago in tekočine; 1 q , kg , dkg , g ; tehtnica, različni predmeti za tehtanje; vinar, dvovinarnik, desetvinarnik (desetica), dvajsetvinarnik (dvajsetica), krona, goldinar, kronski petak, zlati desetak, zlati dvajsetak, ura. III. razred: Tisočna razpredelnica, trgovska tehtnica, kg , dkg , g ; hl , l , dl , cl ; ura, stenski koledar; papir, lega, pola. IV. razred: Milimeter, kvadratni meter, razdeljen na dm^2 (z metrsko palico se odmeri $100 m^2 = 1 ar$), decigram, cenovnik. V. razred: Več metrskih palic za poočitovanje ulomkov, cenovnik; iz lepenke izrezana kvadrata, eden razdeljen na manjše kvadrate; kvadratni meter, razdeljen na dm^2 in cm^2 ; 2 pravokotnika iz lesa, eden razdeljen na kvadrate, drugi po diagonali na 2 dela.

Zopet precej učil, o katerih še v mnogih šolah ni duha ne sluha, in vendar so skoro vsa tako preprosta, da jih lahko vsak učitelj preskrbi svoji šoli. In kdor se bo potrudil, da jih bo naredil, mu gotovo ne bo nikdar žal, ker si bo pouk toliko olajšal, da mu bo njegov trud stoterno poplačan. Koliko življenja se s takimi učili spravi v sicer suhoparni računski pouk, tega si niti misliti ne more, kdor ni poskusil. Torej le pridno na delo; samo računalo še nikakor ne zadostuje!

Tu naj tudi takoj omenim učil, ki jih je za računstvo priredila s. Terezija Hanželič, učiteljica v Marijanišču v Ljubljani. Razstavila je sledeče: Tabele za novce, tabele za poočitovanje stotice, plošče za poočitovanje ulomkov, razdelitev leta v mesece in dni. — Tudi učitelj Mihael Verbič učitelj v Sodražici, je razstavil svoj računski in bralni stroj. Če končno še, omenim, da je tudi tvrdka Pichlerja vdove in sina razstavila mnogo učil za ta predmet, menim, da sem o tem oddelku razstave z ozirom na skromno odmerjen prostor v našem listu dovolj povedal.

L.

(Dalje prih.)

Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili.

§ 17. Obravnava učne enote.

(Kateheza v najožjem pomenu.)

Z ozirom na šolsko dobo lahko katehet deli svoje učence v tri vrste: učence nižje, srednje in višje stopnje. Na nižji in višji stopnji prevladuje biblična kateheza, na srednji pa katekizmov. Katekizmu torej zadostuje kateheza ene vrste, le da je pri manjših učencih preprostejša in lažja. Biblična kateheza pa je dvojna: nekoliko drugačna pri začetnikih in sploh takrat, ko se pove zgodba le v razširjatev ali razlago katekizmovskega vprašanja; drugačna pri učencih na višji stopnji, ko se zgodba samostojno obravnava v potrdilo že znanih katekizmovskih resnic in v blaženje srca. Torej ločimo: biblično katehezo za nižjo in višjo stopnjo.

A. Biblična kateheza za nižjo stopnjo. Biblična kateheza za prvence (oziroma kot pojasnilno sredstvo) imej te-le dele:

I. **Uvod**, ki naj: *a)* napove smoter ali cilj, bodisi ob začetku ali ob koncu ali obakrat; *b)* naveže novo zgodbo na poprejšnjo že znano, ali pa na izkušnjo iz otroškega življenja, ki je v tesni zvezi s podatki napovedane zgodbe; *c)* že naprej razloži otrokom neznane reči, v kolikor je neizogibno potrebno za umevanje nove zgodbe.

II. **Podavanje** (novega.) Pove se zgodba, in sicer najprej vsa, da imajo učenci nekak pregled, dasi še nejasen. Potlej se pové prvi odstavek (1. del učne celote) še enkrat. Boljši učenec naj ga ponovi; česar si ni zapomnil, to naj katehet izpraševaje izpopolni (Cfr. § 16. II. a.) Seveda mora več učencev ponoviti. Katehet se zadovoljuje, četudi odgovarjajo s svojimi besedami; sam pa se ravnaj po besedilu šolske knjige. Tu se tudi vpleta besedna in rečna razlaga. Na isti način se obravnava drugi, tretji . . . odstavek in polagoma združuje v skupino, ki se končno vsa ponovi.

III. **Zveza s katekizmom:** *a)* zgodovinski dogodek naj se zapomni kot razširjatev katekizmovskega vprašanja; otroci naj bi znali: zgodbo samo ali vsaj okrajšano vsebino v katekizmu; *b)* ako se je rabila zgodba kot pojasnilno sredstvo, naj se izvajajo ali posnamejo dotične verske resnice; v tem slučaju se zgodbe ni treba natančneje zapomniti.

IV. **Uporaba** podaje navodila in pravila za življenje: kako dobri ljudje izpolnjujejo, slabi zanemarjajo, kaj bodo torej učenci storili . . .

Uvod ima zlasti namen učencem vzbujati zanimanje in pazljivost. Ako upošteva otroške izkušnje, naj se ozira kolikormožno na verske, cerkvene okoliščine. — **Podavanju** naj se vrši tudi takoj vzprejemanje, t. j. učenci naj se nauče zgodbo, oziroma zapomnijo po vsebini, ako je bila le pojasnilno sredstvo. — **Zvezo s katekizmom** imenujemo III. del kateheze zato, ker je zgodba le sredstvo, katekizmovi nauki so pa glavna reč. Mnogo katekizmovskih vprašanj je že itak zgodovinskih, ki jih biblična kateheza le razširi in izpopolni, pri drugih pa je posnetek zgodbe ravno — katekizmov odgovor. Da bi bila le reč jasna, ime je postranska reč. — **Uporaba** mora priti vselej na vrsto ter se ozira deloma na zgodbo, deloma na katekizem; po okoliščinah naj se prizema tudi liturgika idr.

Zgled. Sveti trije Kralji.

I. Uvod. Kaj smo se že učili o Jezusu, božjem Detetu? Kje je bil rojen? Kdo je prvi izvedel, da je že prišel na svet? . . . O kako je bilo lepo takrat! Kako je bila vesela tista sveta noč! Pa čudno, da ni prišlo več ljudi k Jezusu. Saj ni prišel nepričakovano na svet. Lahko bi bili še drugi vedeli, da je rojen Zveličar. Saj je ljubi Bog Judom že davno naprej povedal po prerokih, da jim bo poslal Odrešenika. (Preroki so bili sveti možje, ki so veliko vedeli o prihodnjem Zveličarju in so ga po božjem povelju tudi že naprej napovedovali ali prerokovali o njem). Eden izmed njih je prerokoval: Kadar se bo na nebu prikazala velika svetla zvezda, takrat bo rojen Zveličar. Drugi je napovedal: V Betlehemu bode rojen. — Kar so preroki napovedovali o Jezusu, je zapisano v velikih bukvah. Te bukve imenujemo sv. pismo. V teh svetih bukvah so mnogokrat brali in po njih učili učeni judovski možje. Ti možje so se imenovali pismarji. — Pa od Judov so izvedeli, da bo prišel Odrešenik na svet, tudi taki ljudje, ki niso živeli v Sveti deželi (pagani). Danes vam bom povedal, kako so iz takih daljnih krajev prišli sveti trije Kralji molit Jezusa. Prišli so od one strani, kjer solnce izhaja, pravimo tudi: iz Jutrovega ali iz jutrove dežele. Poprej bi se pa rad prepričal, ali ste si že dobro zapomnili to, kar sem vam zdaj povedal, ker bi sicer ne mogli prav umeti zgodbe same. Kaj so bili preroki? Kaj je eden izmed njih posebno lepega povedal o Jezusu? in kaj drugi? Kaj so pismarji? Kateri kraji se imenujejo Jutrova dežela ali Jutrovo?

II. Podavanje. Pové se vsa zgodba iz šolske knjižice, potem pa nauči v oddelkih.

1. Povem vam še enkrat prvi del: *Ko je bil Jezus v Betlehemu rojen, so prišli Modri iz jutrove dežele v Jeruzalem. Rekli so: Kje je novorojeni kralj Judov? Videli smo njegovo zvezdo na jutrovem in smo ga prišli molit. Ko je kralj Herod to slišal, se je prestrašil in ves Jeruzalem ž njim. Sklical je vse pismarje ter jih izpraševal, kje bi bil Kristus rojen. Pismarji mu odgovoré: V Betlehemu na Judejskem.*

Kdo mi vé zdaj povedati, kako je bilo, ko so prišli trije Modri v Jeruzalem?

Pojasnilo: Kdo je prišel razun pastircev še molit Jezusa? (Modri). Kaj so bili Modri? (Modri so bili razumni, pametni možje. Bili so tudi bogati in imenitni; zato se imenujejo tudi kralji. Njih imena so po ustnem izročilu: Gašpar, Melhijor, Baltazar) — Iz katere dežele so prišli? (Iz jutrove dežele). Kje je to? Že prej sem vam povedal, da je „jutrova dežela“ še daleč od Svete dežele tje proti solničnemu vzhodu, t. j., ko bi se kdo v Betlehemu ali Jeruzalemu zjutraj obrnil proti onemu kraju, kjer solnce izhaja, bi gledal proti deželi, iz katere so prišli trije Modri. — proti jutrovi deželi. — Od kod pa so izvedeli trije Modri, da je že rojen Zveličar? (Po zvezdi) Tako lepe zvezde še niso videli nikoli poprej; svetila je žarnejše in svetleje nego druge. To je bila ona zvezda, ki je bil prerok o njej napovedal, da se bo prikazala takrat, ko bo rojen Zveličar. Zato jo kralji imenujejo „njegovo“ zvezdo. — Zakaj so Modri najprej v Jeruzalemu iskali Jezusa? (Ker je bil Jeruzalem glavno mesto in je tam živel kralj Herod, češ, pri starem kralju bodo najlažje izvedeli, kje je novorojeni kralj). — Ali je bil Herod vesel, ko je izvedel, da so prišli Modri? Zakaj se je prestrašil? (Zato, ker so Modri vprašali, kje je novorojeni kralj Judov). Mislil si je: „Kralj sem jaz; ali naj mar zdaj izgubim kraljevsko čast? Ne, kralj moram ostati; novo, rojenega kralja pa hočem umoriti? Tako je mislil v svojem zlobnem srcu; povedal pa tega ni nikomur. — Zakaj so se ustrašili drugi ljudje v Jeruzalemu (= ves Jeruzalem)? Bali so se, da ne bi nastala vojska, posebno ker so vedeli, da je Herod tako zelo hud.

Ponavljanje prvega oddelka.

2. Zdaj vam povem, kako je Herod poslal Modre v Betlehem: *Tedaj je Herod poslal Modre v Betlehem in jim je rekel: Pojdite in skrbno poprašujte po Detetu; kadar ga najdete, mi pridite povedat. Tudi jaz pojdem molit Dete.*

Kam je Herod poslal tri Modre? Kaj jim je rekel?

Pojasnilo: Ali je Herod res mislil iti molit božje Dete? Hudobnež je le z ustmi tako govoril, v srcu pa je nameraval vse kaj drugega; mislil je: da le izvem zanj, pa ga dam takoj umoriti.

Ponovi se še enkrat ta oddelek in potlej oba skupno.

3. Povem vam še, kako so trije Modri našli Jezusa: *Modri se precej odpravijo proti Betlehemu. In glej, zvezda, ki so jo videli na jutrovem, je šla pred njimi. Ko so Modri zagledali zvezdo, so se silno obveselili. Nad krajem, kjer je bilo Dete, je obstala. Šli so noter in našli Dete in Marijo, njegovo Mater. Poklekli so predenj in ga molili ter mu darovali zlata, kadila in mire.*

Kako so Modri našli Jezusa?

Pojasnilo. Zakaj so bili Modri tako zelo veseli zvezde? Mislili so si: Zdaj vemo da smo na pravem potu; Bog sam, ki nam je kazal pot do sem, nas bode pripeljal do božjega Deteta, da ga nam ne bo treba še-le iskati od hiše do hiše. — Kako so Modri imenovali Jezusa že takrat, ko so v Jeruzalemu vpraševali po njem? — Da, Jezus je kralj, pa ne zemeljski kralj, kakor Herod — Jezus je nebeški kralj, njegov prestol je v nebesih, Jezus je Sin nebeškega Očeta, pravi Bog. Kaj se je torej spodobilo, da so storili Modri, ko so ga zagledali? — Kaj so mu darovali? To so bile lepe reči. Vsak je prinesel, kar je bilo najboljšega v njegovi deželi. Zlato že dobro poznate; kadilo ste tudi že videli v cerkvi, duhovnik ga dene na žrjavico v kadilnici, in prijetno dišeč dim se začne vzdigovati kvišku. — Mire pa še ne poznate, ker je ni pri nas; to pa je lepa smola, ki se v onih krajih cedi iz nekega drevesa, kakor pri nas iz smreke. Take smole denejo v mrtvo človeško truplo, da ne strohni. Sveti trije Kralji so bili res modri, zato so vzeli s seboj jako primernih darov, ko so šli obiskat nebeškega Kralja. Mislili so si: v kraljevih palačah se leskeče mnogo zlata; Jezus je tudi kralj, zato so mu prinesli bliščečega zlata; kadilo se zažiga Bogu; Jezus je tudi pravi Bog, torej so mu darovali dišečega kadila. Pa Jezus ni le Bog, marveč tudi človek, ki bode umrl za ljudi; mira se rabi pri mrličih, torej so mu prinesli tudi mire.

Ta odstavek se pove še enkrat in potem se ponovijo vsi trije skupno.

4. Povem vam še kratki konec, kako so se Modri vrnili domov: *Ponoči pa je Bog zapovedal Modrim, naj se ne vračajo k Herodu. Vrnili so se po drugem potu v svojo domovino.*

Kako so se vrnili Modri v svojo domovino?

Pojasnilo: Sv. trije Kralji so bili trudni od dolgega potovanja. Kje se prenočili? Hitro so zaspali. Imeli so nenavadne sanje. Bog sam jih je opomnil v spanju, naj nikar ne gredo pravit Herodu, da so našli Jezusa. Zakaj ne?

Še enkrat zadnji odstavek in potlej skupno vso zgodbo!

III. Zveza s katekizmom. Danes ste se torej naučili prelepo zgodbo o sv. treh Kraljih. Posebej pa si zapomnite iz nje dve reči: Zvezda je rojstvo Jezusa Kristusa oznanila Modrim v jutrovi deželi, Modri pa kralju Herodu in pismarjem. (Vpr. 132. se ponovi do 3. točke incl.). Drugič pa še pomnite; Modri iz jutrove dežele so prišli Jezusa molit in so mu darovali zlata, kadila in mire. (Vpr. 133. se nauči do 3. točke incl.) — Spoznali smo tudi, da Jezus ni le Odrešenik judovskega ljudstva, marveč tudi paganov, torej vseh ljudi.

IV. Uporaba. Sv. trije Kralji so morali prehoditi dolgo, dolgo pot, da so prišli do Jezusa; mi pa imamo vse drugače. Le nekaj stopinj je treba storiti, pa smo v cerkvi pri svojem Zveličarju. V tabernakelju je Jezus vedno pričujoč. Ko stopiš v cerkev, že pri vratih zagledaš lučico, ki noč in dan gori pred velikim altarjem in se zato imenuje večna luč. Ta večna luč nam izpred tabernakelja oznanja isto, kar je svitla zvezda oznanjala trem Modrim: **Tu kaj je Jezus Kristus!** Oj, prosim vas, dragi otroci, posnemajte tudi vi svete tri Kralje. Nič niso gledali ti blagi možje, so li tla lepa ali umazana; nič se niso bali, da bi si ne umazali kraljevske obleke, marveč ko so zagledali premilo božje Dete, so spoštljivo poklekli in v pobožno molili.

Tudi darovati mora sleherni izmed vas kaj Jezusu. No, kaj pa? Nimate zlata, ne kadila, ne mire; a povem vam, da lahko darujete še kaj boljšega, kar ima Jezus še veliko rajši. Gotovo ste že slišali, da se prav dobro srce imenuje tudi „zlato“ srce: če je kdo prav zelo priden in dober ter se trudi storiti vse, kar je po božji volji, pravimo: „Ta

človek ima zlato srce!¹⁾ Glejte, tako bodi vaše srce, in Jezus bo zelo vesel vašega daru. — Kaj pa bo s k a d i l o m? Kadar denejo v cerkvi mašnik kadilnih zrnica na žrjavico, se tako lepo vzdiguje dim kvišku in puhti prav prijeten vonj. Glej, enako se godi, kadar prav pobožno moliš: tvoje misli in želje se vzdigujejo proti nebesom in so, kakor prijetna dišava, Bogu močno všeč. — M i r a pa je grenka reč in pomeni trpljenje, težava. Če torej prav krotko in mirno trpiš, kadar te zadene kaj hudega (če si lačen ali hudo žejen, če te zebe, glava boli, če si se naveličal težjega dela . . .) tedaj daruješ Jezusu mire. Sveti ljudje iz ljubezni do Jezusa še celo iščejo trpljenja, sami si nalože kaj težkega ali pa si odreko kaj prijetnega. To imenujejo prostovoljno z a t a j e v a n j e ali p r e m a g o v a n j e s a m e g a s e b e. (Praznik svetih treh Kraljev)

B. Biblična kateheza za višjo stopnjo. Biblična kateheza, kot samostojen predmet, obsega teh-le pet delov¹⁾:

I. **Uvod**, ki sme biti prav kratek ter obsega le napoved smotra. Le semtertja je treba že tu razjasniti, ako je v zgodbi otrokom kaj popolnoma nerazumljivega. Dobro je, ako se že v uvodu učenci uvedejo v pravo dušno razpoloženje ter se jim vzbudi ono čustvo, ki je v tesni zvezi z zgodbo.

II. **Pripovedovanje** se oklepaj kolikor mogoče učne knjige, ki jo morajo imeti učenci še zaprto.

III. **Pojasnjevanje.** Učenci odpró knjige in ob čitanju se vrši besedno in rečno pojasnilo. Ob koncu vsakega odstavka naj se prav ob kratkem določi njega vsebina.

IV. **Razlaga.** Katehet opozori na ona vprašanja v katekizmu, ki jih zgodba pojasnjuje ali potrjuje. Učenci naj jih sami poiščejo; veroučitelj naj še izpopolni. Največkrat pride na vrsto nauk o Bogu in božjih lastnostih ter nravni nauki o grehah in čednostih, kakor se javijo na zgodovinskih osebah. Seveda se ne smejo prezirati druge resnice, zlasti ne predpodobe in prerokbe o Zveličarju ter liturgična opravila.

V. **Uporaba** podaje navod, kako naj učenci náse obračajo nauke, česa naj se izogibljuje, kaj naj posnemajo . . .

Navadno se učenci morajo doma naučiti zgodbe, v šoli se jim poda (v točki III.) le kratek pregled. V neugodnih okoliščinah bi se moralo tudi to delo v šoli izvršiti.

Ker naj bi zgodbe posebno blagodejno vplivale na srce, je svetovati, da katehet pridno zasleduje take momente in spretno uporablja.

Nekateri odstavki v šolski knjigi nimajo zgodovinskega značaja in podajajo le svetopisemskih naukov in dr. Pri takih je obravnava krajša: zlasti odpade II. točka, in se takoj po kratkem uvodu začne čitanje itd.

Zgled. *Jobova potrpežljivost.*

I. **Uvod.** Več izvrstnih mož smo si že ogledali iz najstarejše zgodovine. Imenujemo jih očake. (Kateri so? Navadno prištevamo očakom tudi Jožefa in njegove brate). Predno pa se poslovimo od te častne prve dobe človeške povestnice, vam moram še opisati izredno bogoljubnega moža, ki ni sicer po rodu in domovini z očaki v tesni zvezi, a je živel v ist dobi in jim je v marsičem podoben ter se je zlasti odlikoval po veliki potrpežljivosti, — namreč Joba.

II. **Pripovedovanje** (točno po knjigi): a) Jobovo bogastvo in srečno življenje; b) prve nesreče; c) gobava bolezen, v kateri ga žalil celó njegova žena; č) trije Jobovi prijatelji; d) Job poplačan.

¹⁾ Po teoretičnem in praktičnem navodilu dr. K n e c h t a.

III. Pojasnjevanje: a) „Ob času očkav“, ko je bil že Jakob umrl. Tudi Joba smemo v nekem smislu prištevati očakom: bil je zvest služabnik edinega Boga; mogočen in bogat mož; v svoji veliki družini je imel vso oblast in opravljal duhovniško službo, pa učakal je visoko starost. — V „Arabiji“, pravzaprav v deželi Hus, ki je na južnovzhodni strani Mrtvega morja, med deželo Edomljanov in arabsko puščavo. — „V obličje“, naravnost, predrzno. — „Lenjega sene dotikaj“ = le njegovemu zdravju ne smeš škodovati.

b) „Sabejci“, divji arabski rod. — „Kaldejci“, menda potomci Nahorja — „Pretrga svoja oblačila“, zakaj? — „Pade na tla“, s tem pokaže, da se poniža pred Bogom in popolnoma vda božji volji. V sv. pismu je še rečeno: „obrije svojo glavo“, kar pri jutrovcih, ki so posebno ponosni na lasé in brado, pomeni skrajno žalost. — „Gospod je dal“, iz gole ljubezni, brez mojega zaslužnja. — „Gospod je vzel“, pravzaprav so Jobu vzeli vse sovražni sosede in vihar po satanovem prizadetju; a Job je prav govoril tako, ker človeku ne more satan in nihče drugi nič žalega storiti, ako Bog ne dovoli ali pripusti. — „Ime Gospodovo“ = Gospod, Bog.

c) Vse, kar ima človek, da za svoje življenje = zdravje in življenje se zdi človeku največja časna dobrot. — „Satan obdã“ itd., Job je dobil gobavo bolezen. Ta bolezen, ki se nahaja na jutrovem, posebno v Egiptu, je kaj strašnega. Vse telo hudo oteče, posebno pa noge; oteklina se razgnoji in napravlja pekoče rane; nohtovi odpadejo in tudi udje polagoma odgnijejo; glas je hripav ali se celó popolnoma izgubi; strašnim telesnim bolečinam se pridružijo tudi dušne bolečine: otožnost, žalost in obupnost; ker je bolezen nalezljiva, ni postrežbe itd. — „Job sedi na gnojšču . . . bolečine“. Gobava bolezen napravlja tudi hudo srbečico; ker pa nohtov ni imel več, da bi se praskal, si je s črepinjo strgal gnoj. — „Le hvali Boga, pa umri!“ S tem mu je hotela očitaje in nagajivo reči: „Vidiš, kako ti Bog povračuje tvojo pobožnost! Le še nadalje tako moli, si utegneš še primoliti — smrt!“ (Drugi pa razlagajo to očitaje: „Pusti Boga in molitev saj vidiš, da ti nič ne pomaga; kaj pa more hujšega priti, — k večjemu smrt“. Oboje je enako žaljivo.) — „Nespametna ženska“ = brezbožna ženska. Po sv. pismu je greh in brezbožnost prava nespamet, ker grešnik v svoji strasti ne vé, kaj dela, in ker z grehom sam sebi škoduje; kdor pa sam sebi škodo dela, je nespameten.

č) Prijatelji so prišli iz dobrega namena, pa so slabo opravili svojo nalogo. — „V svojem mesu“ = v svojem telesu.

IV. Razlaga. 1. Trpljenje in junaška potrpežljivost. (Za srce.) Kaj ne, kako častiljiv mož je bil Job! Kakor veličasten spomenik se mi zdi na meji med dōbo očkav in Mojzesovo dobo. Velik trpin je bil, da se nam mora smiliti v srce; a bil je tudi velik svetnik, da se mu moramo kar čuditi. Zadele so ga britkosti, katere moramo prištevati največjim in najhujšim na zemlji. 1. Bil je v začetku jako srečen: bogat, zdrav, vesel svojih dobrih otrok — torej vaje le dobrega; če tak človek pride v nesrečo, jo čuti vse hujše, kakor če je kdo hudega takorekoč vaje že iz mladega. 2. Nesreče so ga zadele na gloma, kar druga za drugo; ni se še utegnil utolažiti zaradi prve, že se mu je naznanila druga, za njo takoj tretja itd. 3. Šibe, s katerimi ga je obiskal Bog, so bile silno hude: tako bogat mož — mahoma uboža! A izgubo premoženja bi še kako prestal; toda Bog mu vzame tudi ljubljene otroke — kar vse hkrati! (Koliko žalovanje je v hiši, če le eden umrje!) 4. A da bi bil le še sam zdrav! Tudi njega zadene bolezen tako huda in strašna, da si pač ne moremo misliti hujše in nadležnejše. 5. Pa naj je žalost še tako velika, navadno ima človek še koga poleg sebe, kateremu more zaupno potožiti svoje gorje, kateri ga zna sočutno potolažiti; a ubogi Job niti tega ni imel! Žena, ki je bila prva poklicana, da bi ga bila tolažila ali vsaj ž njim vred vdano potrpela, ga bogokletno zaničuje, iz ust, iz katerih je pričakoval milosrčnega tolažila, mora slišati tako pikro, tako zasmehljivo očitanje! Prišli so sicer trije izmed njegovih prijateljev; a ga niso tolažili, marveč mu še vekšali žalost. Poprijemljejo ga od one strani, od katere je človek najbolj občutljiv — dotaknejo se njegovega dobrega imena, njegovega poštenja!

Kaj ne, velike, strašne britkosti? Da, a tudi velika junaška potrpežljivost! Job se ob zgubi svojega premoženja tolaži: „Bog je dal, Bog . . .“ V svojih hudih bolečinah pa išče

tolažbe, kjer bi jo bilo po človeški sodbi najtežje najti: v svojih oteklih, ranjenih, razbolelih udih, ker pomisli na čas, ko bo minulo vse trpljenje, ko bode njegovo sedaj tako ostudno telo vstalo izpreminjeno — krasno, ko se bode njegovo telo, ki sedaj trpi neznosne bolečine — radovalo v neizmernem veselju! Kakor ga je v zdravih dneh ljubezen božja vodila, da je tako lepo živel in zvesto izpolnjeval voljo božjo, tako mu daje sedaj v prestrašnem trpljenju njegova vera in upanje junaško moč in tolažbo!

2. Tudi bogoljubnim osebam pošilja Bog trpljenje, zato a) da bi jih še bolj očistil, zakaj ni ga človeka pod solncem, da bi ne imel kar nobene napake; b) da bi jih še bolj utrdil v čednostih (bogaboječnosti, ponižnosti, potrpežljivosti, zaupanju itd.); c) da bi jim povikšal zasluženo in jih mogel kdaj obilnejše poplačati v nebesih; d) da bi bili bližnjiku v zgled. (Vpr. 73.)

3. Vstajenje mesa. Job daje prelepo pojasnilo o našem vstajenju: a) upa, da bo vstal od mrtvih zato, ker Zveličar živi. Zveličar bo sicer umrl, toda le za malo časa: zopet bo živel, ker bo vstal od mrtvih. Kristusovo vstajenje je zastava našega vstajenja. (Vpr. 164, 3.) b) Job veruje, da bo vstal v istem telesu, katero ima sedaj. Naše telo bo po vstajenju bistveno isto, le da bo pri pravičnih poveličano. (Vpr. 246.) c) Job pravi, da bo vstal zato, da bo gledal svojega Boga. (Vpr. 244.)

4. Kako se je včedla Jobova žena? Ravno nasprotno od Joba: trpljenja s ni obračala v prid, marveč v prokletstvo; sama je bila nepotrpežljiva in še Joba je hotela odvrniti od Boga. (Vpr. 429.)

5. Kako so se pregrešili prijatelji zoper Joba? To je bilo sicer hvalno, da so ga prišli obiskat v nesreči; a to je bilo sramotno, da so brez vzroka hudo sumničilo o Jobu in brez vzroka (torej predrzno) sodili, da je sam zakrivil tolike nadloge s svojimi grehi. Brez vzroka so tako ukrepali in sodili, ker je bila Jobova pobožnost in poštenost znana na daleč okrog. (Vpr. 459 in 460.)

6. Iz Jobove zgodbe tudi razvidimo, da je moč hudobnega duha omejena in da more le toliko škodovati, kolikor mu Bog pripusti. O njem velja, kar pravi sveti Avguštín: „Priklenjen pes more le lajati na onega, ki se mu ne bliža, popasti pa ga ne more“.

7. Job je predpoda Jezusa Kristusa. Kaj bereš ob koncu v drobnem tisku? Katere predpode našega Gospoda že poznaš?

8. V sv. pismu se tudi še here, da je Job zdihoval v svojih hudih bolečinah: „Usmilite se me, vsaj vi prijatelji moji!“ Te besede obrača sv. cerkev na verne duše v vica.

V. Uporaba. I. Sedaj lahko izprevidiš, za koliko si slabši mimo potrpežlivega Joba? kolikrat si se že nevoljno ali celo jezno pritoževal zaradi svojih malih križev in težav! (Kesanje — sklepl!) Privadi se, da porečeš z Jobom, kadarkoli te zadene britka izguba: „Bog je dal, Bog je vzel, počeščeno bodi njegovo ime!“ Kadar ti pride kaj hudega, reci: „Ako imamo dobro iz roke božje, zakaj bi ne vzprejeli tudi hudega?“ A povzpni se še višje in oziraj se v vsakem trpljenju na svojega božjega vzornika — Jezusa Kristusa, katerega Job še ni tako poznal, kakor ga ti poznaš, ter govori za njim pobožno besede: „Oče ne moja, marveč zgodi se tvoja volja!“

2. Oni pustih Jobovih prijateljev pa nikar ne posnemaj, ter ne natolcuj in ne sodi lahkomišljeno! Imej pa do trpečih usmiljeno srce; tolaži žalostne, in če moreš, jim tudi kaj pomagaj. Zlasti ne pozabi ubogih duš v vica! („Voditelj“.)

Slovstvo in glasba.

Der pädagogisch-katechetische Kurs. (Österr. Leogesellschaft; Wien 1905. Selbstverlag; Vormosergasse 3; XIX. Bezirk. 340 str.) Izšla je knjiga, ki je zopet enkrat pokazala, da katoličani stojimo na višku časa in znamo upoštevati vse upravičene zahteve moderne vede. Knjiga prinaša deloma docela, deloma samo v glavnih potezah referate, ki so bili na dnevnem redu pri pedagoško-katehetskem tečaju na Dunaju od 13.—25. februarja l. 1905. Pred vsemi referati se odlikujejo najbolj referati dr. Otto Willmanna, znanega vseučiliškega profesorja, ki slove tudi pri nasprotnikih za strokovnjaka v filozofski vedi in sorodnih disciplinah. V sestavku „Die psychologischen Grundlagen der Pädagogik“ pojasni stališče, ki ga ima zavzemati proti psihološki metodi v modernem vzgojnem sistemu vzgojevalec, ki je krščanskega naziranja. Povdarja, da je psihologija le pomožna veda pedagogike. Mi dodamo, da je tudi moderni, krščanstvu popolnoma nasprotni pedagog A. Lay v svoji eksperimentalni didaktiki ravno to povdarjal. Najmodernejša smer v pedagogiki se izkuša znebiti zgolj psiholoških poizkusov; je sicer individualistiška, hoče, da otrok izrabi vse samosvoje sile in uveljavi svojo posebnost, a ne zanemari strogih, heteronomnih pravil. Ta pravila so krščanskemu pedagogu neizprosna naravna zapoved in neizpremenljivi naravni red, ki se mu mora ukloniti in prilagoditi vsak individualizem. Willmann s pravico zametuje avtonomno etiko in nanjo zgrajeno vzgojo. Dr. Döllner iz Dunaja piše o sedanjem stanju biblijskega vprašanja, o izkopninah, posebno pa Hammurabijevem zakoniku, kar je dahdanec za kateheta neobhodno potrebno. Ravnatelj Schlob piše o vzrokih idijotizma in imbecilitete, Müllner pa o katehetiziranju slaboumnih. Najbolj zanimiv je oni del knjige, kjer so referati, kako naj se poučuje krščanski nauk na srednjih šolah. G. superior Legerer iz Dunaja poroča o katehetu kot dušnem pastirju. Ta članek ima mnogo resničnih momentov, a soglašali ne bodo vsi z njim. Misli referentove so sploh središče, kjer se bo vnel boj dveh

struj, ki jih opažamo pri moderni krščanski apologetiki sploh. G. Legerer hoče, naj se krščanski nauk na gimnazijah ne poučuje več zgolj kot znanstveni zistem, povdarjajo naj se bolj nadnaravni elementi in goji čustvena stran religije. To gotovo ni docela neopravičeno, a v ekstrem se tudi tu ne sme zaiti. Kaj pomaga razložiti učencem, da je razodeta religija nadnaravnega izvora in da je vera avtoritativnega značaja. Če pa niso dokazana takozvana *praesentia fidei*, in sicer strogo umstveno in s pomočjo strogo filozofskih dokazov? Tako so delali stari sholastiki in ne kaže nam to pot popolnoma zavreči, zlasti v naši dobi ne, ko se tako povdarja znanstvo. Francoska apologetična šola, ki zgolj povdarja sreč, upliv osebe in zgodovinskih dejstev, pa intelektualno stran zanemarija, ne bo uspela, tudi ženijalni Newman v tem oziru nima popolnoma prav. Taka metoda je zlasti zaradi njene sorodnosti s protestantskimi teorijami o religiji preveč tuja našemu naziranju, pa je tudi sicer zelo enostranska. Hermann Eßer in Damian Kreichgauer pišeta o tem, kako stališče naj se zavzema nasproti descendenčni teoriji. Povdarjati se mora njeno hipotetičnost, pa tudi pokazati, da v svojem principu ne nasprotuje krščanskemu naziranju, ako ni monističvska. Krasni so referati o „najstarejših kulturah človeštva“, disciplina, ki so jo doslej na gimnazijah sploh premalo obravnavali. Profesor Hlova ti poroča o fiziki in veri in pojasnjuje stališče, ki ga mora katehet zavzemati nasproti filozofskemu in naravoslovskemu atomizmu. Ta referat je za vsakega kateheta velike važnosti. Katehete bosta nadalje najbolj zanimala referata o analizi in sintezi v poučevanju veronauka na ljudskih šolah (Pichler iz Dunaja) in o „monakovski metodi“ (Dr. Weber iz Dillingena). Prvi referent se izjavlja za oboje metodi, ki v pravi zvezi medseboj dosejata najlepše uspehe. Knjiga, ki stane 3 K 40 vin., se gospodom katehetom in vsem pedagogom sploh sama priporoča, ker so pri njej sodelovali odlični možje znanstveniki.

Franc Terseglav

Šolske vesti.

Važne izpremembe. Naučni minister g. dr. vitez pl. Hartel je odložil to častno službo ter je bil odlikovan z velikim križem Leopoldovega reda. Istočasno je bilo izročeno vodstvo naučnega ministrstva podpredsedniku nižjeavstrijskega deželnega šolskega sveta gospodu Rihardu baronu Bienertu. — Dež. predsečnik kranjski g. Viktor baron Hein je imenovan za sekcijskega šefa v notranjem ministrstvu ter odlikovan z velikim križem Franc Jožefovega reda. Za deželnega predsednika v Ljubljano pride namestniški podpredsednik v Trstu g. Teodor Schwarz. Dvorni svetnik deželne vlade v Ljubljani g. dr. Andrej grof Schaffgotsch je postal namestniški podpredsednik v Trstu. Za dvornega svetnika pri deželni vladi kranjski je pa imenovan g. Rudolf grof Chorinsky, ki je bil doslej sekcijski svetnik v železniškem ministrstvu. Deželni šolski svet kranjski je dobil torej novega predsednika in podpredsednika.

Osebnosti. Za provizoričnega učitelja na državni gimnaziji v Novem mestu je imenovan učitelj na grof Stakaševi akademiji gospod Josip Grm. — Za stalne srednješolske učitelje z naslovom profesor so imenovani g. Anton Jeršinovič in g. Evgen Jarc v Kranju, gospod Arnat Skerlj pa v Novem mestu. — Vadniški učitelj na učiteljišču v Mariboru g. Josip Fistravec je imenovan za glavnega učitelja na učiteljišču v Gorici. — Za suplenta na gimnaziji v Kranju sta imenovana gg. Janc in Anton Sušnik. — Obolelega mestnega kateheta g. M. Šarabona bosta nadomeščala na mestni nemški deški ljudski šoli g. p. Oton Kocjan, na mestni nemški dekliški šoli g. p. Regalat Čebulj. — Suplentom na idrijski mestni realki so imenovani g. Dragotin Lapajne, g. Baldo Bähler, g. Ivan

Kamenšek, g. Julij Nardin in gospod Jožef Mencej. — Učiteljica na ljudski šoli pri Sv. Marku niže Ptuja, gdč. Marija Štupica, je imenovana za vadniško učiteljico na c. kr. učiteljišču v Ljubljani.

Stalno umirovljena je učiteljica gospodična Emilija Wruss v Trziču, začasno pa nadučitelj g. Frančišek Gross v Starem trgu pri Poljanah in definitivna učiteljica gdč. Marija Kralj v Venčeslju.

Francoščina na meščanski šoli v Krškem. C. kr. deželni šolski svet kranjski je na predlog ces. kr. okrajnega šolskega sveta v Krškem, oziroma vsled prošnje ravnateljstva meščanske šole v Krškem dovolil, da se v III. razredu meščanske šole in v enoletnem učnem tečaju poučuje francoščina kot neobvezen predmet po tri ure na teden počenši z začetkom šolskega leta 1905/6.

Častna izjava. Krajni šolski svet pri Sv. Marku je izdal sledečo izjavo: „Ne z ozirom na nezaslišano grde napade „Slovenskega Naroda“, „Štajerca“ in drugih tema enakih listov na čast učiteljic gospodičen Marije in Antonije Stupca, ampak ker se obe poslavljate od nas, da drugod službo nastopite, — smatra podpisani krajni šolski svet kot svojo dolžnost, da izreče soglasno obema javno zahvalo za 13, oziroma 12 letni vestni in vse hvale vredni trud pri vzgoji naše mladine in častita vsaki šoli, kjerkoli bota imenovani gospodični delovali.“ — Krajni šolski svet Sv. Marka, dne 11. septembra 1905. — Franc Korošec, načelnik.

Izpit usposobljenosti za ljudskošolske učiteljice so napravile sledeče učiteljice družbe svetega Cirila in Metoda v Istri: gdč. Ruža Benigar, nameščena v Pulju, gdč. Ivka Sučić za šolo v Malem Lošinju in gdč. Olga Heiligstein, na-

meščena na družbini šoli v Vabrigi. Vse tri gospodične so napravile izpit z odliko.

Dopust je dovoljen nadučiteljici gospodični Ani Miller v Celovcu do dne 1. marca 1906. — Šestmesečni dopust sta dobili tudi gdč. Josipina Šušteršič, učiteljica v Spodnji Idriji, in gdč. Pavla Jaklič, učiteljica v Mokronogu.

Razširjenje šole. Deželni šolski svet je dovolil, da se enorazrednica v Zagradcu razširi v dvorazrednico.

Društvo slovenskih profesorjev. Slovenski srednješolski učitelji in profesorji nameravajo ustanoviti svoje društvo.

Nov šolski red. Odposlanstvo avstrijske učiteljske zveze je bilo 30. septembra t. l. pri naučnem ministru, ki je obljubil, da v kratkem izda nov šolski red, v katerem bodo posebno prepovedane telesne kazni.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko.) Za provizorične učiteljice so imenovane: gdč. M. Kastelic iz Mirne za Cerklje, gdč. Albina Rupnik iz Leskovca za Leskovec, gdč. Frančiška Čerov iz Kostanjevice za Veliko dolino, gdč. Alojzija Trošt z Iga (pri Veliki Loki) za Tržišče, gdč. Lina Lenček iz Ljubljane za Sveti Križ pri Kostanjevici. Za provizorično učiteljico v Tomišlju je imenovana gospodična Marija Novak, za namestnega učitelja v Gorenje Pirniče pa pride umirovljeni učitelj g. Maks Ivanetič. Izprašani učiteljski kandidat g. J. Petschauer je imenovan za provizoričnega učitelja v Starem logu. Za suplentinjo v Toplicah je imenovana gdč. Ernestina Schott, za začasno učiteljico v Čatežu pa začasna učiteljica v Ljubljani, gospodična Hedvika Schott. Na ces. kralj. rud. ljudski šoli v Idriji so postale stalne, gdč. Karolina Burnik, doslej stalna učiteljica v Žireh, gdč. Marija Lapajne, pomožna učiteljica v zavodu Sacré coeur na Dunaju, in gospodična Pavla Lapajne, doslej pomožna

učiteljica v Idriji; začasna učiteljica na tej šoli pa sta postala g. Leopold Baebler in g. Otmar Novak. Gospod Frančišek Kalan je postal začasni učitelj v Kranju in gdč. Ema Mišelj je postala začasna učiteljica v Starem trgu. Za nadučitelja na Vrhnikih je imenovan g. K. Matajč, učitelj v Radovljici, za nadučitelja v Beli cerkvi učitelj g. Makso Šriber. Stalni učitelj je postal dosedanji začasni učitelj g. Anton Drašček pri D. M. v Polju. Prestavljeni sta učiteljici gospa Ernestina Oman iz D. M. v Polju v Begunje in gdč. Marija Rajer iz Radeč v Zgornje Gorje. Učitelj na mestni deški ljudski šoli v Ljubljani g. Viktor Jaklič, je postal suplent na ces. kralj. vadnici v Ljubljani. Provizorična učiteljica gdč. Ang. Trost v Budanjah pride v Vodice, absolvirana kandidatinja gdč. Amalija Kecelj v Trziču, gdč. Renata Kinsele pa v Kočevje. Nadomestna učiteljica v Mokronogu je postala gdč. Terezija Juvanec iz Ljubljane, nadomestna učiteljica v Spodnji Idriji pa gdč. Marija Sever. Za učiteljico v Velike Lašče pride gdč. Leop. Garbeis. Nadomestni učitelj na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je postal gospod Viktor Mihelič. Provizorična učiteljica gdč. Antonija Vižin pri Sv. Trojici je prestavljena v Cirknico, da nadomestuje učitelja g. Ludovika Dermelja, ki je na gluhonemnici v Ljubljani. Za suplenta pri Sveti Trojici je imenovan tamošnji župnik, g. Frančišek Pavlin. Provizorični učitelj g. Konrad Fink je premeščen iz Velikih Lašč na Rob, izprašani učiteljski kandidat Henrik Lobe je dobil učno mesto v Ambrusu in učiteljica gdč. Justina Schwinger iz Lienfelda pride v Dobropolje. Izprašani učiteljski kandidat g. Matija Žitko je postal provizorični učitelj v Sodrašici, izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Ivana Merhar suplentinja na deklški šoli v Ribnici in izpra-

šana učiteljska kand. gdč. Ivana Lampe suplentinja na dekliški šoli v Kranju. Gdč. Ana Zevnik pride na Breznico, gdč. Franja Mirt pa je imenovana za suplentinjo v Košani. Za pomožna učitelja v Ljubljani sta imenovana gospod Avgust Tomič in g. Bogomir Govekar, za pomožne učiteljice pa gospodične Ana Kilar, Ema Rojc, Milica Prosenec, Vida Šorn, Albina Svetek, Marija Grošelj, Ana Poljanec, Marija Triller, Elza Luschin, Kristina Ravnikar, Olga Kunej in Ana Schulz.

(Štajersko): Učiteljica v Konjicah je postala gdč. Emilija Koschell, dosedaj učiteljica v Žrečah, in v Žreče pride izprašana učiteljska kand. gdč. Kavčič. Za nadučitelje so imenovani: g. Alojzij Trobej v Šoštanj, g. Martin Kranjčič v Skale, g. Karol Čeh k Sv. Emi. Za učitelje, oziroma učiteljice so imenovani: g. Karol Korošec v Reko, g. Avguštin Canjko v Žusem, g. Henrik Bregant v Plešivec, g. Ivan Kramar v Braslovče, gdč. Ana Poglajen v Novo cerkev, gdč. Ant. Gomilšek v Pišce, gdč. Elizabeta Vagaja k Sv. Križu pri Ljutomeru. Za nadučitelja v Apačah je imenovan g. Avgust Strauss, dosedaj učitelj v Cmureku, za učitelja na nemški šoli v Vojniku g. Alojzij Eppich iz Brežic.

(Na Koroškem): Iz Grajfenburga je premeščena v Celovec učiteljica gdč. Marija Posch in iz Pontablja je premeščen v Celovec učitelj g. Karol Krobath. Nadučiteljem je imenovan g. V. Oberzaucher v Kaningu, šolskim vodjem pa g. Janez Glavišnik v Rute nad Vratno vasjo in g. Rihard Čtisen v Blačah pri Dropoljah. G. Peter Košir iz Graznice na Štajerskem je nastavljen v Velikovcu. Kot podučitelji, oziroma podučiteljice so nastavljeni: g. Volmar Bohrer v Št. Primožu, g. Pavel Köchl v Sirnici, gospod Matija Schindler v Trg, gdč. Ljud-

mila Grolč v Celovec, gdč. M. Kainbacher v Št. Jurij pod Kamenom in gdč. Berta Majeršič v Beljak. Prestavljeni so: gdč. Marija Poš iz Grajfenburga v Celovec, g. Egb. Bohrer iz Vovber v Velikovec in g. Jožef Zwischenberger iz Dropolj na Brdo.

Razpisane učiteljske službe. Na enorazrednici v Preloki je stalno, oziroma začasno popolniti učno in voditeljsko mesto. Prošnje do 20. okt. 1905 na c. kr. okr. šol. svet v Črnomlju. — Na trirazrednici v Velikih Laščah je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 20. oktobra 1905 na c. kr. okr. šol. svet v Kočevju. — Na dvorazrednici pri Svetem Petru je stalno popolniti drugo učno mesto. Prošnje do 15. oktobra 1905 na c. kr. okr. šol. svet v Ljubljani.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole se pričnó pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dné 3. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj na ces. kralj. učiteljišču. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 25. oktobra 1905 v rokah izpraševalne komisije.

Iz odborove seje »Slovenske Šolske Matice«. 1) Odborove seje „Slov. Šolske Matice“ dné 2. sept. t. l. so se udeležili: predsednik H. Schreiner in odborniki: V. Bežek, J. Dimnik, Fr. Gabršek, Fr. Hubad in Al. Strmšek.

1) Odobri se zapisnik zadnje odborove seje z dne 12. februarja 1905.

2) Vzame se na znanje tajnikovo poročilo o kurentnih stvareh izza zadnje seje in dopis družbe sv. Cirila in Metoda v zadevi narodnega kolka.

3) Vzame se na znanje blagajniški prebitek z dnem 15. aprila 1905 v znesku 473¹⁵ K.

1) Po pomoti zastalo.

4) Predsednik poroča o izdaji in dose-
danjem razpečavanju „Spominskega lista“,
ki je bilo ugodno.

5) Predsednik poroča, da je ravnatelj
H. Trunk dovolil slovensko izdajo „Pisma
na starše“. Sklene se, da sa izda to pismo
prihodnje leto, ko prejmemo rešitev dru-
štvene prošnje na c. kr. naučno minister-
stvo za podporo.

6) Matica priredi o Božiču za časa
učiteljskih zborovanj v zvezi s „Splošnim
ženskim izobraževalnim društvom“ večer
za starše. Predaval bo gospod predsednik
o „otroških igrah v domači hiši“; preda-
vatelj bi bil pripravljen odgovarjati tudi na
razna vprašanja. O prireditvi tega večera
se je dogovoriti z imenovanim ženskim
društvom.

7) Izda se posebna knjiga za starše o
vzgojevanju otrok. V ta namen se pozove-
vejo učitelji v „Popotniku“, oziroma po-
samezno, da prevzamejo obravnavo po-
sameznih poglavij.

8) Za leto 1905. se izdajo naslednje
štiri knjige:

a) Pedagoški Letopis, V. zv., 10 tis-
kanih pol, tiska J. Blaznik;

b) Učne slike k II. Čitanki, II. del,
3. snopič (konec). 5 tiskanih pol,
tiska Drag. Hribar;

c) Nazorni nauk. snov za 1. šolsko
leto, 9 tiskanih pol, tiska Dragotin
Hribar;

č) Zgodovinska učna snov, 5. snopič
(konec). deset tiskanih pol, tiska
A. Slatnar v Kamniku.

9) Predsednik poroča o načrtu go-
spoda I. I. iz Šmarja glede spisa o preosnovi
ljudskega šolstva. Sklene se, da se ta spis
odkloni

10) V rokopisu „Zgodovina pedago-
gike“, ki ga je pregledal in ocenil doktor
Fr. J., se sklene, da po naših sedanjih
dispozicijah ne kaže Matici že zdaj izdati
tega spisa, pač pa se priporoča pisatelju,
naj ga priobči v „Popotniku“.

Drobtine.

† Franjo Marn. Dné 5. oktobra t. l.
je umrl po daljši bolezni v Topuskem
na Hrvaškem gimnazijalni profesor Fr.
Marn. Rodil se je v Štangi na Kranj-
skem l. 1846. Bil je mlajši brat pokoj-
nega profesorja in kanonika Josipa Marna
Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, a vse-
učilišče v Pragi in v Gradcu, kjer je na-
pravil tudi izpit iz klasičnih jezikov. Po-
kojnik je služil celih 35 let na zagrebški
gimnaziji, kjer je bil čislán ne samo od
svojih drugov, ampak tudi od gimnazi-
jalne mladeži, ki ji je bil vedno pravi
prijatelj in blag učitelj. Franjo Marn je
poznat v slovenski književnosti po svojih
spisih v vezani in nevezani besedi. Po
napotku svojega brata Josipa je začel pi-

sati Slovincem slovnice najbližjih slo-
vanskih jezikov. Izdelal je za Slovence
slovnico za češki in hrvaški jezik. Po-
sebnó mnogo pa je storil za hrvaško
šolsko literaturo. Pokojnik je bil posebno
zavzet za stanovske interese profesorskega
stanu. Franjo Marn je bil Slovincem na
čast med Hrvati. Slava mu!

Disciplinarna preiskava. Zoper de-
legate, ki so povodom deželne učiteljske
konference podpisali izjavo, da se ne
bodo udeleževali posvetovanj, je zdaj de-
želni šolski svet odredil disciplinarno pre-
iskavo. Vemo iz skušnje, zaradi kakšnih
malenkosti se ta moderna tortura včasih
komu na vrat obesi, in vemo tudi, kako
prikladno je to sredstvo, da se neljube

osebe potlačijo. A vendar upamo, da šolske oblasti ne bodo kaznovale delegatov za to, kar je zagrešilo vse učiteljstvo. Kar so delegatje podpisali, govorili in storili, se je zgodilo v sporazumljenju z vsem ostalim učiteljstvom, ki se čuti solidarne s svojimi zastopniki. Kaznujte torej vse ali panikogar!

Ureditev učiteljskih plač na Goriškem. V „Gorici“ (št. 80.) svetuje nekdo, naj goriška deželna vzame v svojo režijo pobiranje užitninskega davka in naj dobiček porabi za povišanje učiteljskih plač. Predlog je res praktičen in lahko izvedljiv, a naj bi se le skoraj izvedel. Kako že pravi nemški pesnik? „Der Worte sind genug gewechselt, lasst uns doch endlich Thaten sehen.“ Sicer nas bode samih predlogov konec.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je imela dné 27. septembra 1905 svojo 164. vodstveno sejo v družbinih prostorih „Narodnega doma“. — Pričetek ob 3. uri pop. — Navzočni: Tomo Zupan (prvomestnik) dr. J. M. Hribar (blagajnik), Luka Svetec (podpredsednik), dr. Ivan Svetina, Ivan Šubic in Anton Žlogar (tajniki). — Svojo odsotnost sta opravičila ljubljanski podžupan dr. Dragotin Bleiweis vitez Trsteniški in veleposestnik dr. Pavel Turner. Temeljito se je razpravljalo vprašanje o nameravani ljudski šoli v Št. Jakobu v Rožu. Sklenilo se je otvoriti paralelko v 1. razredu družbine dekliške šole pri sv. Jakobu v Trstu, v kojoj svrhu se najamejo posebni prostori. Tudi se je sklenilo, da se čisti dobiček podružničnih vesellic ne more všteti za pokroviteljnino, ker bi to nasprotovalo smislu družbinih pravil (§ 4. b). Na novo kreirano drugo vrtnaričino mesto na Savi se je imenovala gdč. Ivanka Kasteliceva iz Ljubljane; za tudi novo otvorjeni

vrtec na Jesenicah pa gdč. Valentina Mally-jeva iz Tržiča. Potem, ko so se rešila še nekatera upravna vprašanja, postavilo se je na dnevni red prihodnje seje poročilo o ustanovitvi preskrbninskega zaklada za družbino posvetno učiteljstvo. Seja se je zaključila ob polu sedmi uri zvečer. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda

† **Rudolf Baumbach.** Dnó 21. septembra t. l. je v Meiningen umrl nemški pesnik Rudolf Baumbach, star 65 let, ki je pesniško obdelal slovensko pravljico o zlatorogu. To krasno planinsko pravljico je poslovenil g. A. Funtek.

Začetek pouka. V „Nineteenth Century“ piše Kata Buthurst, da bi otrok do 6. leta v zabaviščih ne smel dobiti v roke niti knjige, niti ploščice, pouk bi smel trajati samo 1 uro, do 7. leta samo 2 uri, do 8. leta samo 3 ure. Do osmega leta naj bi se otrok samo zabaval v šoli. Vsi rezredi do 8. leta naj bi bili v rokah učiteljic.

Učiteljica in zakon. V „Ecole nouvelle“ piše Louis Carol da postaja učiteljica, ki se omoži, večinoma žrtva svoje plače. Špekulacija nekaterih propalih eksistenc seže tako daleč, da si izberejo celo ženo za hranitelja. Pisatelj navede slučaj, da se je učiteljica vdala za občinskega pastirja. Da vzame pisarja ali navadnega kmetskega fanta, je čisto navadna stvar. Pisatelj ni proti možitvi učiteljic, a želi zakonite odredbe, ki bi čuvala učiteljico, da ne postane žrtva egoizma.

Higijena pri procesijah Dr. Hrnilović piše v „Preporodu“, da se higijena pri procesijah in slavnostnih obhodih, kojih se udeležuje i deca, premalo vpošteva. Že slavnostna obleka je mnogokrat nehigijenična, ker ne brani otroka toplote. Pri obhodih se ne pazi, po kakšnih mestih se vodijo otroci, ali po solncu ali

po senci, in to more naravno učenca zelo poškodovati, zlasti če trajajo takšni obhodi po več ur. Učitelj bi moral slabotnim otrokom prepovedati, se udeleževati procesije, a ne jih siliti, da se podajajo večkrat v tako pogubonsno nevarnost. — Tako dr. Hranilović. Mi pa mislimo, da če ne bo za otroško zdravje drugih nevarnosti kakor katoliška procesija, potem bo naša deca gotovo vedno zdrava.

Umrljivost učiteljstva. Izmed aktivnih učiteljev na Dolnjem Avstrijskem jih je umrlo l 1904 štirideset. Povprečna doba teh umrlih učiteljev je bila 42,1 leta, povprečni čas službe 22,6, vštevna službena doba 18,4 leta. Na Dunaju je umrlo 29 učiteljev, njih povprečna starost je bila 49,5 leta, povprečno število službenih let 29,8, vštevni službenih let 26,8. — Izmed vpokojenih učiteljev je umrlo 23; povprečna starost poslednjih je bila 72 let, povprečna doba cele službe 44 in vštevno število službenih let 40, povprečno število let v pokoju pa 10 let. — V poslednjem desetletju je umrlo na Dolnjem Avstrijskem 305 aktivnih učiteljev, izmed teh 27% v starosti 20—30 let, 25% v dobi 30—40 let, 17% je doživelo 40—50 let, 25% 50—60 let in samo 6% je preživelo 60 leto.

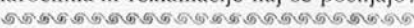
Kako naj se s knjigami ne ravna. Ne čitaj v postelji, ne delaj svojih beležk na strani, ne zgibaj listov, ne trgaj nerazrezanih listov, ne podpisuj se v knjigo, ne veži knjige, ki je vredna dolar, v vez za pet dolarjev, ne oslini prstov pri obračanju, ne čitaj pri obedu, ne daj dobrih knjig slabemu knjigovezu, odprti knjig ne polagaj na liste, pepela ne trosi na knjigo. če kadiš; sploh ne puši, če

čitaš, ker to škoduje očesu; ne trgaj podob iz starih knjig, ne zakrivaj obraza s knjigo, ne suši listov v knjigi, ne namočuj polic za knjige nad pečjo ali svetilkami, ne drži knjige za eno platnico, ne kihaj v knjigo, ne trgaj belih listov v začetku ali koncu knjige, ne kupuj nepopolnih knjig, ne trgaj iz knjig listov, zemljevidov, slik itd., ne veži listov z iglami, ne puščaj knjig v predalih nočne omarice, ne meči knjig pod stol ali pod mizo, ne meči jih za svojimi otroki, ne lomi hrbtov, ne čitaj blizu peči ali ognja, ne hrani knjig v vlažnem prostoru, ne puščaj jih na dežju.

Muzej narodne higijene so otvorili v Čenstohovu. Tri precej velike sobane muzeja so polne različnih higijeniških predmetov. Tu se nahajajo: model vzornega stanovanja, kopeli, vzorne šole, modeli organov našega telesa, vodnjaki, umivalniki, svetilke, obleke, hišne priprave in pohištvo bolnice, razen tega velika množina grafičnih in drugih nazoril za negovanje higijene.

Kmet - učitelj. V Trnovici v Dalmaciji nimajo šole. Tamošnji kmet Mato Drvenica pomaga svojim soobčanom, kolikor more. Ko pride zvečer s polja, zbere otroke okoli sebe in jih uči pisati in čitati. Tako je naučil brati in pisati že 60 oseb. Vsako leto ima 25—35 otrok v svoji „šoli“.

Nekaj veselega v Galiciji. V Volčincu, vasi v Galiciji, plača že dve leti posestnik Halpern šolskega zdravnika. Ta zdravnik mora dvakrat na teden pregledati vse učence in bolne lečiti zastoj. Razen tega je naročil imenovani posestnik za šolo domačo lekarno, ki jo nadzoruje učitelj.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
